

XALQ AMALIY SAN'ATIGA OID SO'ZLARNI O'ZBEK INGLIZ TILIDAGI MASALALARI

Sottorova Oysuluv Eshmirza qizi

oysuluvstottorova@gmail.com

Terdpri.xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

ABSTRACT

Folk applied art reflects the historical and cultural traditions of every nation. Uzbek folk applied art stands out with its unique patterns, techniques, and terminology. This article analyzes how terms related to Uzbek folk applied art are used and interpreted in other countries. Additionally, it provides a comparative analysis of how these terms are understood in different cultural contexts.

Key words: Do'ppi, so'zana, tillaqosh, gilam, zargarlik, kashtachilik, gilamdo'zlik, do'ppichilik, amaliy san'at, madaniy.

ANNOTATSIYA

Xalq amaliy san'ati har bir xalqning tarixiy va madaniy an'analarini aks ettiradi. O'zbek xalq amaliy san'ati o'ziga xos naqshlar, texnikalar va atamalar bilan ajralib turadi. Ushbu maqolada o'zbek xalq amaliy san'atiga oid so'zlarning boshqa mamlakatlarda qanday qo'llanilishi va ma'nosi tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu so'zlar boshqa madaniy kontekstlarda qanday tushunilayotgani qiyosiy ravishda ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Do'ppi, so'zana, tillaqosh, gilam, zargarlik, kashtachilik, gilamdo'zlik, do'ppichilik, amaliy san'at, madaniy.

KIRISH

Xalq amaliy san'ati har bir xalqning tarixiy va madaniy an'analarini aks ettiradi. O'zbek amaliy san'atiga oid atamalarni xorijiy mamlakatlardagi ma'nosini ko'rib chiqib tahlil qilamiz. Shuningdek, ushbu so'zlar ko'rib boshqa madaniy kontekstlarda qanday tushunilayotgani qiyosiy ravishda chiqiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

O'zbek xalq amaliy san'ati boy va rang-barang. Unga quyidagilar kiradi: do'ppichilik (milliy bosh kiyimlar yasash san'ati), kashtachilik (matolarni bezash usullari),

zargarlik (ziynat buyumlarini yaratish), gilamdo‘zlik (gilam to‘qish san’ati). Ushbu yo‘nalishlarning har biri o‘ziga xos terminologiyaga ega bo‘lib, uni tarjima qilishda nafaqat lingvistik, balki madaniy nozikliklar ham hisobga olinishi kerak.

NATIJALAR

Madaniy atamalarning o‘xshash ekvivalentlari yo‘qligi xalq amaliy san’ati so‘zlari ko‘pincha mahalliy madaniyatga xos bo‘lib, ingliz tilida ularga to‘liq mos keluvchi ekvivalent topish qiyin. Masalan: do‘ppi – “skullcap” deb tarjima qilinadi, lekin bu so‘z o‘zbek do‘ppisining madaniy va estetik xususiyatlarini to‘liq aks ettirmaydi. Tarjima qilingan so‘zning ma’nosining umumlashishi orqali hosil boladi. Ba’zi so‘zlar tarjima qilinganda ularning maxsus ma’nosi yo‘qoladi. Masalan: Suzani – “embroidered textile” deb tarjima qilinadi, lekin bu so‘z o‘zbek madaniyatidagi suzanilarning o‘ziga xos naqshlari va ma’nolarini ifodalash uchun yetarli emas. Ko‘p ma’nodlilik va semantik farqlar orqali tarjimalar. Bir xil ko‘rinadigan so‘zlar turli tillarda turlicha tushuniladi. Masalan, “gilam” ingliz tilida “carpet” yoki “rug” so‘zlari bilan ifodalanadi, lekin bu tushunchalar o‘zbek gilamlarining an’anaviy naqshlari va ranglaridagi ma’noni aks ettirmaydi.

MUHOKAMA

Izoh bilan tarjima qilish atamaning asl ma’nosini tushuntirish uchun qisqa izohlar qo‘shilishi mumkin. Masalan: “Suzani – a traditional Uzbek embroidered textile, often used as decoration or a gift”. Bu yondashuv tarjimaning ma’nosini aniqroq yetkazishga yordam beradi. Transliteratsiya qilish bu ba’zi o‘zbek so‘zlari ingliz tilida transliteratsiya qilinadi va izoh bilan tushuntiriladi: “Do‘ppi – doppi (a traditional Uzbek skullcap).” Kontekstual tarjima bu tarjima madaniy kontekstga moslashtiriladi. Masalan: “tillaqosh – gold embroidery used in Uzbek ceremonial garments.” Madaniy targ‘ibot orqali tarjima o‘zbek xalq amaliy san’atiga oid so‘zlarni xalqaro miqyosda targ‘ib qilish uchun ingliz tilida maxsus lug‘atlar yoki qo‘llanmalar yaratish zarur. Bu, ayniqsa, madaniy merosni asrash va targ‘ib qilishda muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekcha	Inglizcha	Izoh
Do‘ppi	Skullcap/Tradition Uzbek cap	al O‘zbek milliy bosh kiyimi

Suzani	Traditional embroidered textile	Kashtado'zlik san'ati
Tillaqosh	Golden embroidery	Tilla bilan bezatilgan kiyimlar
Kashtachilik	Embroidery art	Miliy bezak kashtalar yaratish san'ati
Gilam	Carpet/Rug	Uy bezagi sifatida ishlatiladigan gilam

XULOSA

Xalq amaliy san'atiga oid so'zlarni o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish ko'p jihatdan murakkab jarayon bo'lib, madaniy va lingvistik bilimni talab qiladi. Bunday so'zlarni tarjima qilishda izohli yondashuv, transliteratsiya va kontekstual tarjima usullaridan foydalanish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, xalq amaliy san'atining xalqaro miqyosdagi targ'iboti bu masalalarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Bu nafaqat tarjima sifati yaxshilanishiga, balki O'zbekistonning boy madaniy merosini dunyoga tanitishga xizmat qiladi.

REFERENCES

- <https://oriens.uz/uz/journal/article/ozbekiston-xalq-amaliy-sanati-rivojiga-oid-ilmiy-manbalar-tahlili/> 23.03.24
- <https://universaljurnal.uz> Jild 1 № 8 (2024): UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL Nashr qilingan: 2024-11-25
- Rafiyev, R. O'zbek xalq amaliy san'ati. Toshkent: San'at, 1998.
Солижонов, Ж. (2024). Crafting the lexicon of magic: analyzing JK Rowling's neologisms in translation. Зарубежная лингвистика и лингводидактика, 2(4/S), 34-38.
- Kamoljonovich, S. J. R. (2024). AMALIY TARJIMA ELEMENTLARINING ZAMONAVIY KLASSIFIKATSIYASI.
Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI. Central

Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(1), 334-343. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-1-334-343>

Kamoljonovich, S. J., & O'G, Y. N. U. B. (2022). BADIY TARJIMA UCHUN TARJIMA USULLARI TAHLILI (IAN TUHOVSKIY ASARLARI MISOLIDA). Ta'lim fidoyilari, 18(5), 32-37.

Jo'ramurodova, Z., & Solijonov, J. (2022, April). JK ROULINGNING "BIDL QISSANAVIS ERTAKLARI"("THE TALES OF BEEDLE THE BARD") ASARIDAGI ANTROPONIMLARNING O'ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLARI. In МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:" СОВРЕМЕННЫЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТРАДИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ II" (Vol. 2, No. 18.03, pp. 554-560). <https://doi.org/10.47100/nuu.v2i18.03.115>

Qodirovna, A. Z., & Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING, GARRI POTTER VA AFSUNGARLAR TOSHI"ROMANIDAGI SEHRGARLAR OBRAZINI INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHNING LINGVO-PERSPEKTIV TAHLILI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(3), 176-180. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-3-176-180v>